

Sztrókey András

Játék a sátorban

URBAN RABBITS

Járt már Schilling Árpád – és a(z) egykori) Krétakör közönsége – a Fővárosi Nagycirkuszban. 2002-ben itt játszották a *HazámHazámot*, s a helyszínválasztás akkor többszörösen is metaforikusnak számított, hiszen egyszerre jelképezte a vándorcirkuszként bolyongó Krétakör otthontalanságát és a magyarországi (vagy tágabban értelmezve a kelet-közép-európai) társadalmi és politikai cirkuszt. És bár a Krétakör mint társulat megszűnésével és tágabb értelemben vett alkotóműhellyé (jelen esetben inkább produkciós irodává) válásával a helyszínen kívül csak Schilling személye köti össze a *HazámHazámot* és az *Urban Rabbits*t, a mostani produkciót övező (szakmai és civil) érdeklődés arra enged következtetni, hogy a közönség ha nem is tudatosan, bizonyos mértékig a két éve lezárult Krétakör-történet folytatását várta az előadástól.

Pedig nincs szó a Schilling által tudatosan elutasított gyökerekhez való visszatérésről, az *Urban Rabbits* (Városi nyulak) színlapján csak a Krétakör *nouvelle vague*-jából ismerős nevekkkel (Kollár Adél, Marc Vittecoq, Lawrence Williams) találkozunk, és az előadás két, vélhetően idézett motívuma, a menyasszonyi ruhát viselő férfi és a lakókocsi is az elmúlt két év egyik legjelentősebb, francia koprodukcióban készült Krétakör-performanszából, a *Kurázi papából* ismerős. Ha pedig valami, akkor a franciák az összekötő kapocs múlt és jelen között: a *HazámHazám* ősbemutatója, ahogy az új Krétakör első komoly performanszorozata, *A szabadulóművész apológiája* is ugyanabban a Párizs környéki színházban, az MC93 Bobignyban esett meg.

Az *Urban Rabbits* azonban nem Krétakör-termék, hanem Schilling-rendezés. A Krétakör csak márkanév, mégpedig jó márkanév – enélkül nemigen lehetett volna hétestényi lelkes közönséget találni holmi új cirkuszra. Mert a cirkusz, dacára az elmúlt évek cirkuszszínházi fesztiváljainak, nálunk továbbra is egyszerű fizikai performanszként, nem pedig ösztönművészeti eseményként él a köztudatban: nincs az az új cirkuszi előadás, amely annyi nézőt vonzana, mint az *Urban Rabbits*. A *Városi nyulak* ráadásul nem revelatív cirkuszszínház, „csak” egy professzionális cirkusziskola, a Centre National des Arts du Cirque (Francia Nemzeti Cirkuszközpont) tehetséges végzős artistáinak találkozása egy nem kevésbé tehetséges színházi emberrel.

Koncz Zsuzsa felvétele

A találkozásnak azonban nagy előnye, hogy Schilling a közönséggel együtt talál rá a cirkusz lényegére. Többször is eljátszik a „Miért?” kérdéssel – amit a cirkuszban nem igazán szokás feltenni. „Hülye vagy” – vágja oda egy földön álló artista a magasban lógónak, miután az utóbbi ledobja a kötelet, amin felmászott. Később, amikor előkerül az új kötél, megoldást is ajánl: „Gyere le tanulságosan.” Pontosan ezt, a tanulságot várta Schilling az artistáktól, ez az, amivel érezhetően meg akarta tölteni a mutatványokat. És sikerült is neki, akkor is, ha az a bizonyos tanulság egyáltalán nem valami kézzelfogható, megfogalmazható dolog – ahogy a történet sem áll össze egészé. Inkább az asszociációk, érzelmek és ötletek sora érdekes – és az a valóban ösztönművészeti eszköztár, amit a szereplők használnak.

A CNAC művészei nemcsak hajmeresztő artistaprodukciókat mutatnak be, hanem valamennyien játszanak legalább egy hangszeren, és jó a beszédtechnikájuk is. A mutatványokat ráadásul a zenén kívül zaj is kíséri: beépített mikrofon közvetíti az első jelenetben egy írógép, később a drót hangját. A kisebb-nagyobb mozdulatok hatását a velük járó zajok felerősítik, a közönség így sokkal közelebb kerül a produkcióhoz – míg végül az egyik utolsó jelenetben az artista kissé túlzottan erőlködő lélegzését zúgják a hangfalak. Ez – ahogy a hozzá hasonló számtalan gesztus is – egészséges öniróniával tölti meg az előadást. „Gyere le a kötélen, addig én harmonikázom; ez a cirkusz” – hangzik el az egyik utolsó jelenetben. Ez pedig már több, mint önironia: büszkeség – méghozzá jogos büszkeség, hiszen ekkor már biztosan tudjuk: ez a cirkusz több a kötél-harmonika párosnál.